

ЗАХИСТ ПРАВ НАЙБІЛЬШ ВРАЗЛИВИХ ГРУП НАСЕЛЕННЯ

Сіньова Людмила Миколаївна

*кандидатка юридичних наук, доцентка кафедри трудового права та права соціального забезпечення, провідна юристка
Центру соціального права Навчально-наукового інституту права
Київського національного університету імені Тараса Шевченка*

**ЩОДО НАДАННЯ ОДНОРАЗОВОЇ ГРОШОВОЇ ДОПОМОГИ
УЧНЯМ ПЕРШИХ КЛАСІВ В 2025 РОЦІ**

На сьогодні багато родин з дітьми постраждали внаслідок військової (збройної) агресії російської федерації проти України, тому одноразова грошова допомога учням перших класів від держави є вчасною та нагальною. Всі розуміють, що зібрати першачка до школи потребує багато сил та витрат. Так, держава встановила на «Паунок школяра» 5000 тис.грн. за рахунок коштів, передбачених Міністерству соціальної політики на 2025 рік у загальному фонді державного бюджету за програмою «Соціальний захист дітей та сім'ї».

У науковій літературі соціальні допомоги вважають короткостроковими грошовими виплатами, що надаються з метою компенсації втраченого особою заробітку чи для її додаткової підтримки в разі настання соціального ризику за рахунок коштів соціальних страхових фондів чи бюджетів різних рівнів [1, с. 143-144]. Надання допомог є матеріальною підтримкою осіб, доходи яких є нижчими від прожиткового рівня, або часткова компенсація витрат, які понесла особа у зв'язку з настанням соціального випадку чи необхідністю оплати комунальних послуг (наприклад, допомоги сім'ям з дітьми, малозабезпеченим сім'ям, дітям з інвалідністю та особам з інвалідністю з дитинства) [2, с. 14]. Таким чином, одноразова грошова допомога для учнів перших класів у воєнний час є не лише символом турботи держави про своїх громадян, а й реальною матеріальною підтримкою для батьків, які стикаються з економічними, фінансовими та соціальними труднощами. Така виплата допомагає частково покрити витрати на шкільні потреби та зменшує фінансовий тиск на сімейний бюджет.

Постановою КМ України від 7 липня 2025 р. № 809 «Деякі питання надання одноразової грошової допомоги учням перших класів «Паунок школяра» затверджений Порядок, який визначає механізм та умови надання одноразової грошової допомоги учням перших класів «Паунок школяра». Так, одноразова грошова допомога виплачується за рахунок коштів державного бюджету, а також коштів, не заборонених законодавством, зокрема таких, що використовуються за згодою урядів іноземних держав, міжнародних організацій, донорських установ, з якими Мінсоцполітики та Пенсійним фондом України укладено меморандум про взаєморозуміння. Одноразова грошова допомога надається отримувачам у безготівковій формі виключно для придбання необхідних учню першого класу шкільного приладдя (канцелярських товарів), дитячого одягу та взуття у юридичних осіб та фізичних осіб - підприємців за комбінацією коду країни банку-еквайра - Україна та кодами категорії діяльності суб'єкта господарювання (Merchant Category Code) [3].

Виплата одноразової грошової допомоги здійснюється на поточний рахунок із спеціальним режимом використання, до якого емітовано електронний платіжний засіб

«Дія.Картка», відкритий в уповноваженому банку, визначеному відповідно до Порядку відбору банків, через які здійснюється виплата пенсій, грошової допомоги, виплат за загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням та заробітної плати працівникам бюджетних установ, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 26 вересня 2001 р. № 1231 або інший поточний рахунок із спеціальним режимом використання, відкритий в уповноваженому банку за вибором отримувача, зазначеним у заяві про надання одноразової грошової допомоги учням перших класів «Паунок школяра» [4].

Варто зазначити, що одноразова грошова допомога не буде надаватись учню першого класу, який виїхав на тимчасове або постійне місце проживання за кордон або перебуває на тимчасово окупованих російською федерацією територіях України, для яких не визначена дата завершення тимчасової окупації, включених до переліку територій, на яких ведуться (велися) бойові дії або тимчасово окупованих російською федерацією.

Міністерство освіти та науки України подає шляхом електронної інформаційної взаємодії список учнів перших класів та їх батьків або законних представників до Пенсійного фонду України. Пенсійний фонд України проводить перевірку даних, зазначених у списку, зокрема на підставі рекомендацій Мінфіну, отриманих відповідно до Закону України «Про верифікацію та моніторинг державних виплат». Між Пенсійним фондом України та Мінфіном укладається договір про інформаційну взаємодію, яким регулюються питання щодо механізму та каналів інформаційного обміну, строків, обсягу та змісту інформації, що передається Мінфіну. Пенсійний фонд України після опрацювання отриманих від Мінфіну рекомендацій до списку формує відомості, які шляхом електронної інформаційної взаємодії подає до Мінцифри за узгодженим графіком для формування повідомлення про можливість отримання одноразової грошової допомоги.

Таким чином, повідомлення надходять отримувачам через мобільний додаток Порталу Дія автоматично. У разі неможливості отримати повідомлення з причин відсутності у отримувача встановленого мобільного додатка Порталу Дія, інформація про таких отримувачів надсилається до Пенсійного фонду України. Тоді отримувач може подати заяву на отримання одноразової грошової допомоги засобами мобільного додатка Порталу Дія до 15 листопада 2025 р.

Батьки або інший законний представник, які є громадянами України, учня першого класу мають подати заяву на отримання даної допомоги. Призначення одноразової грошової допомоги за поданою заявою здійснюється одному з батьків або законному представнику учня першого класу. Для дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, та дітей, які залишилися без батьківського піклування, законним представником учня першого класу може бути уповноважений представник дитячого будинку сімейного типу, прийомної сім'ї, закладу для дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, особа, до сім'ї якої тимчасово влаштовано дитину, щодо якої встановлено факт відсутності. У разі коли учень першого класу не розпочав навчання у новому навчальному році або його залишено на повторне навчання у наступному навчальному році, одноразова грошова допомога не призначається.

Варто наголосити, що дана допомога є комплексною підтримкою для сімей з дітьми. У межах цієї програми батьки дітей, яких у новому навчальному році зараховано до першого класу, зможуть у безготівковій формі придбати необхідні учню першого класу шкільного приладдя (канцелярських товарів), дитячого одягу та взуття. Також, розмір отриманої одноразової грошової допомоги не враховується під час обчислення сукупного доходу сім'ї для отримання всіх видів соціальної допомоги, що надаються відповідно до законодавства.

Підсумовуючи викладене, можна прийти до висновку, що запровадження одноразової

грошової допомоги «Паунок школяра» у 2025 році є важливим кроком держави для підтримки родин із дітьми в умовах війни та економічних викликів. Передбачений механізм виплат через «Дія.Картку» та уповноважені банки забезпечуть прозорість і цільове використання коштів, спрямованих виключно на придбання необхідних речей для навчання. Водночас встановлені обмеження щодо отримання допомоги будуть гарантувати справедливість і адресність програми. Таким чином, держава не лише полегшує фінансовий тягар батьків першокласників, але й підтверджує пріоритет соціального захисту дітей у своїй політиці.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Право соціального забезпечення: навч. посіб. [для студ. юрид. спец. вищ. навч. закл.] / [за ред. П.Д. Пилипенка]. – К.: Ін Юре, 2006. – 496 с.
2. Кучма О.Л., Сінцова Л.М. Допомоги як вид соціального забезпечення за законодавством України. Монографія. – Київ: ФОП Маслаков, 2018. – 252 с.
3. Деякі питання надання одноразової грошової допомоги учням перших класів “Паунок школяра”: Постанова Каб. Міністрів України від 07.07.2025 № 809. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/809-2025-п#Text> (дата звернення: 19.08.2025).
4. Про затвердження Порядку відбору банків, через які здійснюється виплата пенсій, грошової допомоги, виплат за загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням та заробітної плати працівникам бюджетних установ : Постанова Каб. Міністрів України від 26.09.2001 № 1231 : станом на 20 трав. 2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1231-2001-п#Text> (дата звернення: 19.08.2025).

Ключові слова: банк, батьки, діти, державний бюджет, грошова допомога, підтримка.

Key words: bank, parents, children, state budget, cash assistance, support.

Мануїлова Катерина Вікторівна

кандидатка юридичних наук, доцентка, доцентка кафедри міжнародного та європейського права Національного університету «Одеська юридична академія»

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РІВНОСТІ ДЛЯ ГРУП ІЗ ОСОБЛИВИМИ ПОТРЕБАМИ В УМОВАХ НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ

Збройні конфлікти порушують не лише фізичний та політичний ландшафт суспільств, але й фундаментально ставлять під загрозу захист прав людини. Серед найбільш вразливих під час таких криз є особи з особливими потребами – особи з інвалідністю, хронічними захворюваннями або іншими станами, які потребують постійної підтримки. Ці групи часто стикаються з підвищеними ризиками, включаючи обмежений доступ до основних послуг, підвищений ризик насильства та системне нехтування гуманітарними діями. Забезпечення рівності для осіб з особливими потребами в умовах конфлікту це не просто питання соціальної справедливості, це правовий та моральний імператив, що ґрунтується на міжнародному гуманітарному праві та системах прав людини. Вирішення цих проблем вимагає всебічного розуміння як структурних бар'єрів, з якими стикаються ці групи населення, так і практичних механізмів, за допомогою яких їхні права можуть бути захищені навіть посеред хаосу збройного конфлікту.

Збройні конфлікти руйнують не лише фізичне та політичне середовище суспільств,